

Voorzichtig, maar vastberaden De Batselier, een minister voor de zoogdieren

Dirk Criel

Sinds Vlaanderen een eigen regering kent, bestaat er ook een ministerie van Leefmilieu en Huisvesting dat de bevoegdheid heeft inzake natuurbehoud. Sedert januari 1992 wordt dit ambt waargenomen door de Vlaamse minister Norbert De Batselier, die sindsdien een aantal belangrijke initiatieven heeft aangebracht om de bescherming van onze zoogdieren te verbeteren. Uiteraard vragen nog vele problemen om een oplossing en dit was voor Zoogdier voldoende reden een gesprek met de minister te hebben en hem te polsen over de toekomstige ontwikkelingen.

Bestaan er in Vlaanderen specifieke richtlijnen of intenties om een beleid rond zoogdieren op gang te brengen en binnen welk wettelijk kader kan in Vlaanderen een beleid rond zoogdieren worden ontwikkeld?

De Batselier: In het raam van het natuurontwikkelingsplan voor Vlaanderen wordt een beleid ontwikkeld volgens vijf hoofdlijnen. Eén van deze hoofdlijnen omvat een soortgericht beleid, dat ook reeds in het verleden veel aandacht kreeg. In vergelijking met de ons omringende landen staat het Vlaamse Gewest, wat de bescherming van de inheemse soorten betreft, in de voorste gelederen. Alle diergroepen worden daarbij betrokken. Europees en internationaal bekeken werd de aandacht lang toegespitst op de bescherming van de vogels, waarschijnlijk omdat deze klasse het meest opvalt in de natuur en omdat zij inderdaad ook het meest kwetsbaar is. Thans wordt in een aantal internationale akten, waaronder het Verdrag van Bern en de zogenaamde Habitatrichtlijn, ook veel aandacht geschonken aan de bescherming van zoogdieren, vissen en ongewervelden. De Vlaamse reglementering zal, voor zover nog nodig,

aan die akten worden aangepast. Dit gebeurt in samenwerking met het Instituut voor Natuurbehoud en, wat bepaalde zoogdieren betreft, met het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer.

Een groot aantal zoogdieren, zoals de otter en de das, benodigt een uitgestrekt leefgebied. Door de versnippering en de ruimtelijke wanorde geeft het overleven van deze soorten aanzienlijke problemen. Een doeltreffend beleid vraagt om een globale aanpak en groot-schalige maatregelen. Meent U dat er kansen zijn om het voortbestaan van deze soorten te waarborgen, of berust dit op ijdele hoop?

De Batselier: Naast het soortgerichte beleid tekent het natuurontwikkelingsplan ook een gebiedsgericht beleid uit, dat, uitgaande van de sterke versnippering van de open ruimte in het verstedelijkte Vlaanderen, streeft naar de aanwijzing van een samenhangend en georganiseerd geheel van gebieden waarin getracht zal worden een offensief natuurbehoudsbeleid te voeren. Dit samenhangend geheel van gebieden kreeg de naam van "Groene Hoofdstructuur". In het raam van de Groene Hoofdstructuur zal getracht wor-

den gebieden van diersoorten met een grote actieradius te beschermen, onder meer via het aflijnen van natuurkern- en natuurverbindingsgebieden. Zo werd de Voerstreek, een belangrijk leefgebied van de das, in de voorlopige kaarten van de Groene Hoofdstructuur opgenomen, gedeeltelijk als natuurkerngebied en gedeeltelijk als natuurontwikkelingsgebied. De IJzervallei, een mogelijke vestigingsplaats voor de otter, werd als eerste ecologisch impulsgebied in Vlaanderen aangewezen. Ik verheer echter niet dat dit gebiedsgerichte beleid nog in zijn beginfase verkeert en dat het moet rekening houden met veel gevestigde belangen.

In het buitenland zijn voor verschillende zoogdieren soortbeschermingsplannen opgemaakt. Ook in Vlaanderen wordt gewerkt aan een soortbeschermingsbeleid. Welke soorten worden beoogd en hoe worden de beschermingsplannen in praktijk omgezet?
 De Batselier: In het raam van de Benelux-werkgroep Jacht en Vogels werd reeds overleg gepleegd over soortenbeschermingsplannen, onder meer voor patrijs, das, korhoen en boomkikker. Concreet werd reeds een soortenbeschermingsplan voor de patrijs in Zuid-Limburg uitgewerkt en werd aan een studie bureau opdracht gegeven om voor die streek ook de nodige gegevens te verzamelen voor het opstellen van een soortenbeschermingsplan voor de das. Het nut van dergelijke plannen kon, ook in het buitenland, nog niet worden gemeten, maar algemeen genomen wordt het belang ervan aanvaard.

Kampt U niet met het probleem dat de kennis rond zoogdieren in Vlaanderen zeer beperkt is en welke weerslag heeft dit op uw beleid?
 De kennis over zoogdieren is zeker niet kleiner dan deze over andere diergroepen, met uitzondering van de vogels en de vissen. De belangstelling van de man in de straat voor deze laatste twee groepen is altijd zeer groot geweest, wat rechtstreeks ten goede is gekomen aan de kennisvergaring over die groepen. Thans heeft het Instituut voor Natuurbehoud de permanente opdracht om wetenschappelijke informatie over zoogdieren te verzamelen.

Beschikt U over een soort "rode lijst" van bedreigde zoogdiersoorten en meent U dat dit een nuttig instrument kan zijn om de bescherming op gang te brengen?
 De Batselier: Mijn administratie heeft van mij opdracht gekregen om een rode lijst van zoogdieren op te stellen. Dit gebeurt in samenwerking met het Instituut voor Natuurbehoud. De zogenaamde "rode lijsten" kunnen nuttige instrumenten voor de bescherming van bepaalde diersoorten zijn. Ik verwacht evenwel meer heil van het geïntegreerd gebiedsgericht beleid, zoals de bekkenwerking, de ecologische impulsgebieden, de regionale landschappen en later de Groene Hoofdstructuur om tot een daadwerkelijke verbetering van de natuurwaarden en de milieukwaliteit te komen.

Mijn administratie heeft opdracht gekregen een rode lijst over zoogdieren op te stellen.

De Batselier: Een verbod op het bezit van roofdieren is niet wenselijk, omdat deze soorten in Wallonië nog gevangen en vrij verhandeld mogen worden.

Wordt er met betrekking tot zoogdiersoorten een (taal)grensoverschrijdend overleg gevoerd? Geeft dit aanleiding tot gezamenlijke projecten?

De Batselier: Er bestaat bij mijn weten slechts weinig belangstelling voor grensoverschrijdende beschermingsprojecten bij de bevoegde diensten in andere gewesten.

Het is een merkwaardig verschijnsel dat alle roofvogelsoorten reeds jarenlang streng worden beschermd, terwijl dit met de roofzoogdiersoorten geenszins het geval is. Nochtans vervullen beide diergroepen dezelfde ecologische functie. Wat belet U om de roofzoogdieren hetzelfde wettelijke statuut toe te kennen als de roofvogels?

De Batselier: Zowel op internationaal als op Europees vlak is het een feit dat de bescherming van roofzoogdieren verschilt van de strengere bescherming die aan roofvogels wordt gegeven. Dit verschil stoelt onder meer op de mindere belangstelling voor roofzoogdieren en op de grotere schade die zij kunnen berokkenen. Ook de roofvis wordt minder sterk beschermd dan de roofvogels. In het Verdrag van Bern en in de zeer recente Habitatrichtlijn wordt de exploitatie van enkele kleine roofzoogdieren toegestaan. Volgens dezelfde gedachten-

gang stel ik vast dat de beschikking die, in uitvoering van de Benelux-overeenkomst op het gebied van de jacht en de vogelbescherming van 1970, de soorten aanwijst die in Beneluxverband als wild worden beschouwd, nog diverse roofzoogdieren bevat, waaronder bunzing, hermelijn, wezel, boom- en steenmarter. De jacht en de bestrijding van deze vijf zoogdiersoorten wordt echter sinds 1983 in het Vlaamse gewest niet meer toegestaan en ook de handel in die soorten is verboden. In Wallonië is dit niet het geval.

Rond de vos wordt reeds jarenlang een brede maatschappelijke discussie gevoerd. Door de recente uitbreiding van de vos in Vlaanderen zijn de tegenstellingen tussen vossenbeschermers en jagers opnieuw fel gepolariseerd. Welk is uw standpunt in deze discussie en meent U niet dat er voldoende kennis voorhanden is om in deze materie een beslissing te nemen rond het al dan niet beschermen van de vos?

De Batselier: De vos, die op dezelfde lijst voorkomt, geniet in het Vlaamse Gewest een schoontijd van 1 februari tot en met 30 juni. Ook bestaan er specifieke verbods-

bepalingen, die zijn opgenomen in het openingsbesluit van de jacht en die de vosseburchten beschermen. Noch in de andere Beneluxlanden noch in het Waalse gewest is dit het geval.

Enerzijds wordt aan de vos in Vlaanderen een schoontijd toegekend, anderzijds is het gehele jaar door de bestrijding toegelaten. Ziet U hierin geen tegenstelling die vraagt om wantoestanden, waartegen in het geheel niet kan worden opgetreden? Bovendien werden onlangs een aantal beslissingen rond de jacht op vosseburchten afgezwakt. Wat was de aanleiding hiertoe en heeft U geen schrik dat dit geïnterpreteerd wordt als een toegeving aan de jagers?

De Batselier: Het terugbrengen van de beschermingszone rond de vosseburchten, van 50 meter tot 25 meter, doet niets af aan de doelstelling om de verstoring van de vosseburchten te verhinderen. Deze maatregel is in wezen bedoeld om de bescherming en de migratiemogelijkheid van de das te garanderen. Dat dit aangekondigd wordt als een toegeving aan de jagers is van ondergeschikt belang. Een "brede maatschappelijke discussie" is nog geen consensus over de bescherming van de vos. Terzake moet een objectieve discussie worden gevoerd. Utdrukkingen zoals "toegevingen aan de jagers" zijn te sterk gekleurd. Wat de bestrijding van de vos betreft, meen ik dat niet de belangen van de jagers alleen de doorslag geven, want ook de klachten van houders van neerhofdieren nemen in aantal toe. Vandaar dat de mogelijkheid tot bestrijding van de vos enkel in geval van schade behouden blijft. Ik ben van oordeel dat de uitbreiding van de vossepopulatie in Vlaanderen een natuurlijk verschijnsel is en niet enkel te wijten is aan de ingrepen van de mens in zijn biotoop. Hiermee zal in de toekomst rekening gehouden moeten worden. Daarom is het nodig dat deze ontwikkeling verder gevolgd en bestudeerd wordt, om in een volgende fase een onderbouwde en verantwoorde beslissing te kunnen nemen over de bescherming en/of bejaging van de vos. Ik meen echter wel dat het Vlaamse Gewest inzake de bescherming van de vos en van de kleine marterachtigen toonaangevend is.

Het gebruik van klemmen, inloopkasten zonder vluchtopening en andere verdelingstuigen is in Vlaanderen verboden. Niettemin is de handel in deze tuigen toegelaten. Ook is het nog steeds toegelaten om soorten waarop de jacht is gesloten te prepareren. Waarom worden geen maatregelen genomen om de verkoop van verdelingstuigen en het bezit van roofdieren te verbieden?

De Batselier: De klemmen, die in de handel beschikbaar zijn en die door de bontverordening vanaf 1995 niet worden verboden, kunnen ook voor de vangst van niet beschermde diersoorten, zoals de muskusrat, worden gebruikt. Een verkoopverbod is daarom niet aangewezen. Bovendien ontbreekt een wettelijke of decretale basis daartoe. Op talrijke plaatsen worden opgezette roofdieren in bezit gehouden die soms lang geleden werden opgezet. Ik acht het niet wenselijk het bezit en de handel daarin te verbieden, des te meer daar die soorten in Wallonië en in onze buurlanden gevangen mogen worden en zelfs vrij mogen worden verhandeld.

Regelmatig worden overtredingen vastgesteld op de jachtwetgeving en de wetten op het natuurbehoud. Daarbij is het moeilijk en meestal zelfs onmogelijk om de overtreder(s) op te sporen en aan te klagen. Meent U niet dat de huidige wetgeving tekort schiet om tegen overtreders op te treden?

De Batselier: Ik meen niet dat de huidige wetgeving inzake jacht en natuurbehoud tekort schiet. Wel denk ik dat het gebrek aan voldoende controle in het veld een probleem vormt. De uitgestrektheid van de te controleren gebieden is daarvan één oorzaak. Daarom heb ik opdracht gegeven na te gaan op welke wijze er een betere samenwerking kan plaatsvinden tussen de bevoegde ambtenaren van het Vlaamse Gewest en de politie- en rijkswachtdiensten. Specifiek voor wat betreft de dierenbescherming en het natuurbehoud is bijkomende opleiding en deskundigheid bij de politie en de rijkswacht wenselijk. De eerste contacten tussen het gewest en de federale overheid om in een bijkomende vorming te voorzien werden reeds gelegd.

In de Vlaamse Hoge Jachtraad en de Hoge raad voor Natuurbehoud zijn geen specialisten in zoogdieren opgenomen. Ook kan geen enkele zoogdierenvereniging aanspraak maken op een subsidie en zijn slechts zeer weinig projecten rond zoogdieren gepland. Ziet U dit niet als een verwaarlozing van deze sector van het natuurbehoud?

De Batselier: Diverse projecten inzake bescherming van zoogdieren werden door mijn diensten de laatste jaren contractueel ondersteund. Bovendien zijn de grote natuurverenigingen, die gesubsidieerd worden, ook actief op het terrein van de zoogdierenbescherming. Verenigingen, onder andere actief op het vlak van faunabeheer, die niet onder de erkende verenigingen in het kader van het Mina-decreet

vallen, kunnen op basis van het Besluit van de Vlaamse Executieve van 16 december 1992 gesubsidieerd worden. In de door U geciteerde raden is telkens minstens één deskundige inzake zoogdieren opgenomen. Bovendien doet het Instituut voor Natuurbehoud onderzoek inzake zoogdieren en zal dit, na invulling van de personeelsformatie, ook het geval zijn voor het Instituut voor Bos- en Wildbeheer.

In Nederland worden reeds jarenlang bij wegen voorzieningen aangelegd voor zoogdieren, onder meer voor reeën en dassen. Zijn er ook in Vlaanderen plannen in die zin? We denken hierbij in het bijzonder aan de Super Snelle Trein, de verbreding van het Albertkanaal en de autosnelweg E313.

De Batselier: De buitendiensten bevoegd voor natuurbehoud van het bestuur Natuurbehoud en -Ontwikkeling hebben reeds een onderzoek gewijd aan de gevolgen van de aanleg van de SST en de nodige voorstellen geformuleerd, onder meer voor doorgangen, ten behoeve van de NMBS. Ook werden op diverse plaatsen langs de Limburgse kanalen reewildtrappen geïnstalleerd op advies van de Dienst Waters en Bossen. In het raam van de thans lopende overeenkomst met betrekking tot de bescherming van de das in Zuid-Limburg worden ook aanbevelingen in die zin

De nadelen van de SST-spoorlijn voor zoogdieren kunnen worden beperkt door doorgangen aan te leggen.

Foto Fabien Charafi

verwacht. Zonodig kan het Instituut voor Natuurbehoud worden belast met concrete onderzoekopdrachten op het gebied van de zoogdierbescherming. Daarnaast is er binnen het departement Leefmilieu en Infrastructuur een werkgroep milieutechnische natuurbouw actief die nagaat op welke wijze infrastructuurwerken op een milieu- en natuurvriendelijke wijze kunnen worden uitgevoerd. In het najaar zal hierover een vademecum gepubliceerd worden met technische fiches, modellen van bestekken en dergelijke meer.

N. de Batselier, Minister van Leefmilieu en Huisvesting, Jozef II-straat 40, 1040 Brussel.